

**MORALIZADE VASSÂF KADRI VE SÜLEYMAN SÜDÎ'NİN
ORTAK ROMANLARI *MİLLÎ CİNÂYÂT KOLEKSİYONU***

**Moralizade Vassâf Kadri and Süleyman Sûdî's Common Novel:
Millî Cinâyât Koleksiyonu**

Dr. Didem A. BÜYÜKARMAN*

ÖZ

Millî Cinâyât Koleksiyonu, Moralizade Vassâf Kadri ve Süleyman Sûdî tarafından 1914 senesinde, seri polisiye roman iddiası ile yayınlanmış bir eserdir. Bu makalede, *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nun tanıtımı yapılarak edebiyat tarihinde ayrı ayrı on hikâye olarak tanımlanmış serinin aslında tek bir roman olduğu belirtildi. Ayrıca eserin polisiye roman ve gotik edebiyat gelenekleri içindeki yeri irdelenmeye çalışıldı.

Anahtar Sözcükler: *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, Moralizade Vassâf Kadri, Süleyman Sûdî, polisiye roman, gotik edebiyat

ABSTRACT

Millî Cinâyât Koleksiyonu, is a crime story which was written by Moralizade Vassâf Kadri and Süleyman Sûdî in 1914. In this article we tried to define the *Millî Cinâyât Koleksiyonu* and to explain why this is a novel not a novel series. We tried to investigate the novel as it crime or a gothic story at the end of the article.

Key Words: *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, Moralizade Vassâf Kadri, Süleyman Sûdî, crime story, gothic literature

GİRİŞ

Türk Edebiyatında polisiye roman geleneği 1881 senesinden itibaren Batı edebiyatından yapılan tercümelemlerle başlar. İlk telif eser 1884 senesinde Ahmet Midhat Efendi'nin *Esrar-ı Cinâyât* adlı romanıdır.¹ II. Meşrutiyet'ten sonra ise polisiye roman alanında adeta bir patlama yaşanır. Bu dönemde pek çok polisiye roman kaleme alınırken dizi olarak yayımlanan polisiye roman serileri de revaçtadır. Ebüssüreyya Sâmî'nin *Türklerin Sherlock Holmes'i Amanvermez Avni* (1913-1914) ile *Fakabasmaz Zihni* (1922) ve Peyami Safa'nın *Server Bedî* imzasıyla *Cingöz Recai* (1924) dizileri polisiye roman serilerinin en ünlüleridir.

* Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Gör.

¹ Erol Üyepazarcı, *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes Türkiye'de Yayınlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine Bir İnceleme 1881-1928*, (İstanbul: Göçebe Yayınları 1997), s. 160.

Millî Cinâyât Koleksiyonu işte bu dönemde, 1914 senesinde Moralizade Vassâf Kadri ve Süleyman Sûdî tarafından ortaklaşa olarak ve bir roman serisi iddiasıyla yayımlanır. Her biri yaklaşık 45'er sayfalık on kitaptan oluşan seri, resimli kapaklara sahiptir ve Süleyman Sûdî'nin o dönemde çalıştığı Cemiyet Kütüphanesi yayınevi tarafından her hafta perşembe günleri tefrika edilir. “Siyah Pençe” adıyla yayımlanan üçüncü kitabın başındaki tanıtım yazısında *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nun yirmi kitaptan oluşan iki kısım halinde yayımlanacağı belirtilir.

“*Mecmû Koleksiyon iki kısım (20) kitaptan müteşekkil olacaktır. Her hafta Perşembe günleri muntazam birer kitap neşr olunacak koleksiyonumuz ayrı ayrı hikâyelerden müteşekkil olup kütüphanemiz şimdiye kadar bu derece mühim ve cinai esrarengiz romanlar henüz neşr etmemiştir. Kârilerimizi bu hususta son derece memnun edeceğimizi ümit ederiz*” (*Millî Cinâyât Koleksiyonu*, “Siyah Pençe” s. 2)

Yayınevi, serinin yirmi kitaptan oluşacağını söylese de *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nun ikinci kısmını oluşturan on kitap yayımlanmaz ve seri ilk on kitabıyla edebiyat tarihimizdeki yerini alır. Yayımlanış sırasıyla serinin ilk kısmında basılan kitapların isimleri şu şekildedir:

1. Kanlı Peri	6. Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet
2. Kara Cadı	7. Çın Guguklu Saat
3. Siyah Pençe	8. Kanlı Perinin Son Aşkı
4. Ani Felaket	9. Esrarengiz Bir Düğün
5. Görülmemiş Bir Aşk	10. Dirilen Cenaze

Diğer taraftan romanın ilk kitabı olan “Kanlı Peri”nin önsözünde okuyucuya ortaklaşa seslenen yazarların, yazının sonuna düştükleri Hicri 1327 (1911) ile romanın basım tarihi olan Hicri 1330 (1914) tarihleri dikkat çekicidir. İki tarih arasındaki üç yıllık fark yazarlarımızın romanı üç yıl sonra bastırabildiklerini gösterir.

Günümüze kadar Latin alfabesine aktarılmayan *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'ndan kimi araştırmalarda bahsedildiğini görüyoruz. Osman Gündüz'ün, *Meşrutiyet Romanında Yapı ve Tema I-II* adlı çalışmasında, *Millî Cinâyât Koleksiyonu* için: “Vassaf Kadri ve Süleyman Sudi'nin *Cinâyât Koleksiyonu* adı altında yazdıkları dizi romanları (...)”² yorumu yapılır.

² Osman Gündüz, *Meşrutiyet Romanında Yapı ve Tema I-II*, (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 1997), s. 42.

Şahmurat Arık'ın "Osmanlı Döneminde Bir Cadı Avı ve Türk Romanında Cadı Kavramı" adlı makalesinde *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nun ismi *Cinâyât Koleksiyonu* olarak verilir ve roman için "on kitaplık eserler dizisi"³ yorumu getirilir. Aynı şekilde Beşir Ayvazoğlu da "Ebüssüreyya Sami'nin on kitaplık *Türklerin Sherlock Holmes'u Amanvermez Avni* dizisi büyük bir başarı kazanır. Vassaf Kadri ile Süleyman Sudi'nin 1914 yılında yayımlanan *Millî Cinâyât Koleksiyonu* da on kitaptan meydana gelmektedir."⁴ yorumuyla iki seriyi birbirine benzetir. Türk edebiyatında çeviri ve telif polisiye romanlar hakkında en kapsamlı bilgiyi Erol Üyepazarcı'nın: *Korkmayınız Mr. Sherlok Holmes Türkiye'de Yayınlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine Bir İnceleme 1881-1928*, adlı kitabında görürüz. Üyepazarcı 1914 yılının polisiye roman yayımı açısından verimli bir yıl olduğunu belirttiikten sonra *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nu "Yeni Bir Dizi: "Millî Cinâyât Koleksiyonu"⁵ başlığı altında tanıtır.

Tamamı Cemiyet Kütüphanesi tarafından neşrolunan *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nun birinci ve ikinci kitaplarının ilk sayfasında eserin "Bâb-ı Âlî caddesi 48 numaralı Manzume-i Efkâr matbaası"nda basıldığına dair kayıt varken sonraki kitapların üzerinde "Bâb-ı Âlî karşısında [Tevsî-i Tabâat] matbaası" kaydı vardır.

Romanın Yazarları:

Millî Cinâyât Koleksiyonu yazarlarından Süleyman Sûdî hakkında en kapsamlı bilgiyi Emin Nedret İşli'nin, "Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey" isimli makalesinde bulabiliyoruz.⁶ Görebildiğimiz kadarıyla, Süleyman Sûdî ile ilgili haber veren diğer kaynaklar ise *Türkiye Teracim-i Ahval Ansiklopedisi*⁷ ile Münir Süleyman Çapanoğlu'nun kaleme aldığı, *Basın Tarihimizde Mizah Dergileri*⁸ isimli çalışmalardır.

1890 yılında Kırım-Bahçesaray'da doğan Süleyman Sûdî, Kırım'da başlayan öğrenimini İstanbul'da tamamlar. Yayın hayatına Azerî Kasım ve

³ Şahmurat Arık, "Osmanlı Döneminde Bir Cadı Avı ve Türk Romanında Cadı Kavramı", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 8, Sayı: 29, (2006), s. 149.

⁴ Beşir Ayvazoğlu, "Cingöz Aramızda", *Zaman Gazetesi*, (22 Mayıs 1999 Cumartesi).

⁵ Erol Üyepazarcı, a.g.e., s. 185.

⁶ Emin Nedret İşli, "Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey", *Müteferrika*, Sayı: 4, (Kış 1994), s. 33-44.

⁷ Mehmet Zeki-Mahmud Paçacı, *Türkiye Teracim-i Ahval Ansiklopedisi Cilt.1*, İstanbul 1928, s.169.

⁸ Münir Süleyman Çapanoğlu, *Basın Tarihimizde Mizah Dergileri*, İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti, 1970).

Hüseyin isimli kardeşlerin kurdukları Cemiyet Kütüphanesinde tezgâhtar olarak başlamıştır.⁹ Yazarın ilk telif eseri 1911 senesinde yayımlanan ve Manzume-i Efkâr Matbaasında yayımlanan, *İtalya Cenginin Akibeti* isimli eserdir. Seyfettin Özege kataloğu¹⁰ incelendiğinde yazarın Sûdî Süleymanof, Kırımlı Sûdî Süleymanof, Sûdî Himmet-zâde, İdus Namyelüs, S. Sûdî Himmet-zâde, S. Abdullah Himmet-zâde ve Himmet-zâde gibi isimlerle eserlerini yayımladığı görülür. Sûdî Kitaphanesi ile yayıncılık hayatına atılan Süleyman Sûdî; yayıncılık, yazarlık, gazete çıkarma ve dergi sahipliği mesul müdürlüğü gibi faaliyetlerde bulunur. Ölüm tarihi kesin olarak tespit edilemese de 1933 senesinde vefat ettiği sanılmaktadır.¹¹

Moralizade Vassâf Kadri ise ömrünün bir kısmını Balkanlar'da geçirir.¹² II. Meşrutiyet sonrası *Mukaddime-i İnkılâp*, *Sultan Murat*, *Yıldız Faciaları*, *Çakıcının İlk Kurşunu* oyunları¹³ ile *Hırsız Feneri*, *Kadınlar Komitesi*, *Melekper*, *Şimal Rüzgârı*, *Safîye* adlı romanlarını yayımlar.

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nu Oluşturan Kitaplar ve Konuları:

Serinin ilk kitabı olan “Kanlı Peri”de, İstanbul içinde gizli bir memleket olarak nitelendirilen yeraltı şehriden bahsedilir. Ayasofya'dan Topkapı'ya kadar uzanan bu suç şehrinde yaşayanlar geçimlerini hırsızlıkla sağlarlarken, suçlarını cin-peri hikâyeleri ve işledikleri korkunç cinayetlerle örtbas etmeye çalışmaktadırlar. Bu şehirde yaşayan Kanlı Peri namındaki hırsız, annesinin yeraltında gerçekleşecek doğumu için korku ve tehditle bir doktor aramaktadır. Bulunan doktor doğum işi ile meşgul olurken hikâye kesilir ve yıllar önce yeraltı şehrinin oluşmasına öncülük eden Derviş Ağa ile ona sığınan yeniçeriler tanıtılır. Kitabın sonuna doğru Kanlı Peri bu kez Selami Paşa'nın kızını kaçıtır. Ancak kaçarken iki kişiyi öldürür ve herkesin gözü önünde konağın bahçesindeki kuyuyu kullanmak zorunda kalır. Bu durum yeraltı sakinlerinden Kara Cadı'yı telaşlandırır. Böylelikle okuyucular bir sonraki kitabın kahramanı olacak olan Kara Cadı ile tanışmış olurlar.

İkinci kitap olan “Kara Cadı”da, bu kez de ismi verilmeyen bir başka Paşa'nın oğlu kaçırılmak istenir. Ancak Kara Cadı yakalanır. Siyah Pençe Hüseyin Bey ilk kez bu kitapta ortaya çıkar ve ayrıntılarıyla tanıtılır. Hüseyin

⁹ Emin Nedret İşli, a.g.m., s. 34.

¹⁰ *Seyfettin Özege Bağış Kitapları Kataloğu I-VI*, Yayıncı Hazırlayanlar: Ali Bayram-M. Sadi Çöğenli vd., Erzurum, 1978-1989.

¹¹ Erol Üyepazarcı, a.g.e., s. 185.

¹² Şahmurat Arık, a.g.m., s. 147.

¹³ Metin And, “*Moralizade Vassaf Kadri ve Tiyatro*”, Türk Dili, Cilt: 17, Sayı: 193, 1967, s. 29-33.

Bey cin-peri hikâyelerine inanmamakta ve yeraltında yaşayan bu hırsızlık çetesini yakalamak istemektedir. Hüseyin Bey tehditler savuran Kara Cadı'yı konuşturmak için karakola götürünce Kanlı Peri tarafından kaçırılır ve bu sırada bir polis memuru da öldürülür.

“Siyah Pençe” ismindeki üçüncü kitapta Hüseyin Bey'in yardımcısı Abdal Ahmet tanıtılır. Abdal Ahmet dilenci kılığındaki iki gencin Sultanahmet Meydanındaki burmalı taşın oradaki bir delikten içeriye seslenerek konuşmalarına şahit olur. Yeraltı çetesi ise Hüseyin Bey'in evine yerleştirdikleri bir hizmetçi kız vasıtasıyla evdeki tüm evrakı ve silahları çalar. Bu arada karakol memurlarından Tilki Salih'in yeraltı çetesinin üyesi olduğu ortaya çıkar. İlk defa yeraltı dehlizlerini keşfeden Hüseyin Bey, dehlizlerin karanlık ve karmaşık yapısından bir şey elde edemez. Geceleyin evinde sallantıyla uyanan Hüseyin Bey, hizmetçi kızı mutfakta tüllere sarılmış bir halde bulur. Kendisine bir tehdit notu bırakılmıştır. Sabahleyin kimliği belirsiz bir kişi tarafından bacağından bıçaklanır. Bir hafta sonra yaraları iyileşen Hüseyin Bey yeraltı şehrine baskın planları yapmaktadır.

Dördüncü kitap olan “Ani Felaket”de Siyah Pençe Hüseyin Bey ve adamları baskın için en uygun yerin adı periliye çıkmış bir köşk olduğuna karar verirler. Abdal Ahmet evin çevresinde nöbet tutarken dilenci çetesinin saldırısına uğrar. İçlerinden birini yakalayıp etkisiz hale getirirken Hüseyin Bey de güvendiği adamlarıyla köşkün mahzenindeki bir kapıdan yeraltı şehrinin dehlizlerine ulaşır. Kara Cadı'nın evi olduğu anlaşılan camlı bir köşkü gözetlemeye başlarlar. O sırada çıkan kargaşadan yararlanan Kara Cadı kaçmayı başarır. Yeraltı çetesinden Dev Süleyman isimli bir şahıs ise Hüseyin Bey'in kılığına girerek tüm karakol ahalisini kandırmış, onları sözde bir görevle yollamıştır. Kendisi de birkaç adamı ile birlikte Hüseyin Bey'in topladığı tüm ipuçlarını ve evrakı çalarak ortadan kaybolur.

“Görülmemiş Bir Aşk” ismiyle çıkan beşinci kitapta Zaptiye Nazırı'nın kızı Mahpeyker, aşkına karşılık göremediği için evi üfürükçü hocalarla doldurmuştur. Hocalardan biri Mahpeyker'i etkileyince konağın kâhyası bu ilgiden rahatsız olur ve yardımcısı ile birlikte hocayı takibe alır. Geceleyin ortaya çıkan Tilki Salih Mahpeyker'i uyutup evi soyar. Fakat kâhya ile yardımcısı tüm planı bozduğundan işini bitirmeden gizlenmek zorunda kalır. Sabahki sorgu sırasında Mahpeyker, kendisine bir gözüken bir kaybolan birisi tarafından korkutulur. Abdal Ahmet, Tilki Salih'in görünmezlik otu ile kendilerine oyun oynadığını anlar ve Salih'i yakalar. Üfürükçü hoca da yeraltı çetesi için çalıştığını itiraf eder. Ancak gelen haberle işler yeniden karışır. Çünkü Mahpeyker Hanım köşkten kaçırılmıştır.

Altıncı kitap “Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet”, müthiş bir fırtına ile başlar. Dev Süleyman kılık değiştirerek Samatya’da bir kahveye gelir. Çin-Maçin ülkesinde yaşar iken rüzgârla havalanarak İstanbul’a kadar geldiğini anlatır ve herkesi kandırmayı başarır. Mahallenin zenginlerinden Huriye Hanım’ın konağında kabul gören Dev Süleyman, ahali uyuduktan sonra Huriye Hanım’a kocasından miras kalan meşhur elması çalar. Samatya’daki olayı öğrenen Hüseyin Bey ile Abdal Ahmet, Huriye Hanım’ın konağına gelirler. Kendisini konağın kethüdası olarak tanıtan Dev Süleyman, konağın aşçıbaşını bir oyunla korkutup “Çin Şahı” diye Hüseyin Bey’in karşısına çıkarır. Kendisi de duvara birtakım notlar ve işaretler bırakarak elmasla beraber kaçır. Ardından Hüseyin Bey’in adamlarından Hüsrev’in evine giderek pala ile boynunu keser ve kesik başı Hüseyin Bey’in evinin kuyusundaki kovanın içine koyar. Kitap, Dev Süleyman’ın yeraltı sakinlerinden bir genci sinirlenerek öldürmesi, gencin annesinin de intikam almak için yeryüzüne çıkıp tüm yeraltı sırlarını ifşa etmek üzere kaçmasıyla son bulur.

“Çin Guguklu Saat” ismindeki yedinci kitapta, Hüseyin Bey duvardaki notu görür. Elmasın çalındığı anlaşılmıştır. Hüsrev’in kesik başı da kuyudaki kovanın içinde bulunur. Bu arada yeraltı çetesi sakinleri Hüsnü’nün annesinin kendilerini ele verecek olmasından tedirgindir. Birkaç gün sonra bilgi edinmek için Hüseyin Bey’in evine gelen Dev Süleyman, Hüsrev’in kesik başının gömülmeyip tuzlandığını ve bir direğe mihlandığını görür. Kesik başın yerini değiştirerek sofadaki guguklu saatin içine saklanır. Hüseyin Bey ile Ahmet, kesik başın evin içinde sürekli yer değiştirdiğini görünce çok şaşırırlar. Dev Süleyman’ın kaçarken kurduğu guguklu saat zamansız çalmaya başlayınca polislerimiz şaşkına dönerler. Ertesi sabah karakol çevresinde boğazlanmış bir kadın bulunur. Kadın ölürlen yeraltı çetesinden Dev Süleyman’ın adını verir ve cebinden yeraltı şehrinin ayrıntılı bir haritası çıkar. Bu sırada yeraltı sakinleri haritayı yok etmek için karakolda yangın çıkarırlar.

Sekizinci kitap “Kanlı Perinin Son Aşkı”nda; Hüseyin Bey ile tüm polisler Zaptiye Müşiri’nin konağında yangın çıktı oyunuyla karakoldan uzaklaştırılır. Dev Süleyman, Abdal Ahmet’in evinden toplanan tüm evrakı çalar, sonra da Kanlı Peri’nin aşğını kaçırmayı başarır. Oyuna getirildiklerini anlayan Hüseyin Bey, samanlı düzenekler hazırlayıp yeraltı menfezlerini yakmayı planlar. Abdal Ahmet’in çizdiği planları almak için evine gittiklerinde evin soyulduğu görülür. Bu arada karakolda hazırlanan samanlı düzenekler tutuşmuştur. Zaptiye Müşiri’nin Kanlı Peri ile Kara Cadı’dan aldığı korkunç bir mektupta ise sevgili yeğeni Nadide Hanım’ın evleneceği günün gecesi herkesin gözü önünde kaçırılacağı yazılıdır.

“Esrarengiz Bir Düğün” isimli dokuzuncu kitapta Zaptiye Müşiri'nin yeğeni Nadide Hanım evlenmek üzeredir. Paşa, bir önceki kitapta kendisine yollanan mektubun harem dairesinden verildiğini öğrenir. Düğün günü konakta bulunanların hüviyet sorgusu yapılır. Bu arada Abdal Ahmet, Edirnekapı mezarlığında saldırıya uğramış ancak, civardan geçen şık bir atlı tarafından haydutların elinden kurtarılmıştır. Aslında bu yeraltı çetesinin bir oyunudur ve Ahmet'in kendisini kurtardığı için minnettar kaldığı kişi Dev Süleyman'dır. Abdal Ahmet kurtarıcısı sandığı Dev Süleyman'la birlikte Zaptiye Müşiri'nin konağındaki düğüne gider. Damadı koruma görevi kahraman sandıkları Dev Süleyman'a verilir. Zaptiye Müşiri ile Hüseyin Bey her şeyi sorunsuzca hallettiklerini sanarak odalarına çekilirler. Gelin hanım da önceden hiç görmediği damadı odasında beklemeye başlar. Dev Süleyman damada zehirli bir sigara içerterek onu öldürür. Kendisi de damatmış gibi gelinin odasına geçerek gerdeğe girer. Sabaha karşı da dışarıda bekleyen arkadaşları ile birlikte gelini yeraltı şehrine kaçarır.

Onuncu ve son kitap olan “Dirilen Cenaze”de tüm İstanbul halkı korku içindedir. Hüseyin Bey ile Abdal Ahmet uğradıkları başarısızlıklar karşısında istifa etmek isterler. Zaptiye Müşiri onları istifa etmiş gibi gösterip gizlice çalışmalarını buyurur. Hüseyin Bey ile Abdal Ahmet yeraltı şehrini yakmak ve haydutları katletmek için büyük bir hazırlık yaparlar. Ancak son anda Kanlı Peri tarafından yazılmış bir mektup alırlar. Mektupta kahramanlarımızın planladıkları her şeyin bilindiği yazılıdır. İkili oynayan Zaptiye Müşiri her şeyi gizlice yeraltı çetesine haber vermektedir. Şimdi de sözde bir ölüm oyunu ile onları kandıracaktır. Diğer taraftan Zaptiye Müşiri de imzasız bir mektup alır. Bu mektupta ise asıl suçluların Siyah Pençe Hüseyin Bey ile Abdal Ahmet olduğu iddia edilmektedir. Eğer durumu tecrübe etmek istiyorsa Paşa'ya yalandan ölmesi ve çevresinde gelişen olayları izlemesi salık verilmektedir. Dev Süleyman ve Kara Cadı böylelikle Zaptiye Müşiri Paşa ile Hüseyin Bey'in birbirlerinden şüphe etmelerini sağlamış olurlar. Paşa, mektupta önerildiği gibi ölü taklidi yapar. Cenaze merasiminden sonra Hüseyin Bey ile arkadaşları Paşa'yı sandukadan çıkarıp bağlarlar. Bu sırada Dev Süleyman da yanındakilerle birlikte camiye gelir; Hüseyin Bey'i Zaptiye Müşiri'ni ve Abdal Ahmet'i bağlayıp yeraltı şehrinde bir dehlize indirirler. Zaptiye Müşiri ile Hüseyin Bey en sonunda tuzağa düşürüldüklerini kavrurlar. Roman son bir sözle tamamlanır:

“Bu vakayi İstanbul'da o vakit son derecede heyecanı mucip olmuştu. Fakat nihayet yeraltının Arslen Lüpeni olan Dev Süleyman son maksadına tamamıyla muvaffak olmuş idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Dirilen Cenaze”, s. 45)

Roman Hakkında:

Millî Cinâyât Koleksiyonu, gerek yayımcısı Cemiyet Kütüphanesi gerekse “Giriş” bölümünde isimlerini zikrettiğimiz araştırmacılar tarafından ayrı hikâyelerden oluşan bir polisiye roman serisi olarak tanıtılsa da yukarıda verdiğimiz özetten de anlaşılacağı üzere ayrı hikâyelerden oluşmaz. Aksine *Millî Cinâyât Koleksiyonu* üst başlığı altında yayımlanan kitaplar boyunca, devam eden tek bir hikâye ile karşılaşırız: İstanbul’un altındaki dehlizlerde yaşayan, peri-cadı tevatürlerinin ardına saklanan büyük bir hırsız çetesinin işlediği cinayetler ve bu korkunç cinayetleri çözmeye, bu çeteyi çökertmeye çalışan polis memuru Siyah Peçe Hüseyin Bey ile yardımcısı Abdal Ahmet’in maceraları. Aslında *Millî Cinâyât Koleksiyonu*’nun tamamı tek bir olay örgüsünden oluşur ve olay örgüsü¹⁴ on kitaplık seri süresince kesintiye uğramaz. Seriyi oluşturan kitaplar için, her hafta tefrika edilen tek bir romanın bölümleridir denebilir. Romanın başlangıç/serim bölümünü ilk üç kitap oluşturur. Ardından gelen altı kitap birbirine neden sonuç ilişkisi ile bağlıdır. Son kitap “Dirilen Cenaze” ise kendinden önceki kitapları izler ve eser sonlandırılır. Tüm kitaplar ancak bir sıra ile okunursa anlamlıdır ve aradan herhangi bir kitap çıkarılırsa eserin içerik bütünlüğü bozulur. Birinci kitapta başlayan hikâye onuncu kitaba kadar sona ermeden sürerken her yayımlanan kitabın sonunda bir sonraki kitabın ismi verilerek tanıtımı yapılır. Yazarlarımız yalnızca serinin onuncu kitabına, sadece “Son” yazmayı uygun görmüşlerdir.

Aslında bu “son” için de gerçek anlamda bir son demek zordur. Çünkü polislerin katilleri ele geçirmeleri, hikâyenin sonlanması ve adaletin tecelli etmesi için ikinci on kitaplık seri beklenmek zorundadır. Öyle anlaşılıyor ki yazarlarımız on kitap boyunca sürdürdükleri romanı esasen ikinci kısmın sonunda, yani yirminci kitapta tam olarak sonlandırmayı düşünmüşler, ancak bunda muvaffak olamamışlardır. Bir anlamda *Millî Cinâyât Koleksiyonu* için yarım kalmış bir romandır da denilebilir.

Millî Cinâyât Koleksiyonu’nun beşinci kitabı olan “Görülmemiş Bir Aşk” adlı tefrikanın arka kapak sayfasında yayınevi tarafından verilen kitap adlarından, yayımlanmayan ikinci kısım hakkında da haberdar oluyoruz. Yazarlar, serinin ikinci kısmındaki kitapların isimlerini aşağıdaki sırayla vermişlerdir.

1. Yaver Bey Kimi Seviyor
6. Mühim ve Müthiş Bir Define

¹⁴ Aristoteles, *Poetika*, Çeviren: İsmail Tunalı, İstanbul: Remzi Kitabevi 1987, s. 27.

2. Yeraltında Yangın
Kömürcü Hüseyin Vakası	7. Yedi Sene Kayıp Bir İnsan yahut
3. Ecinniler Arasında	8. Mühim Bir Keşif
4. Kayıp Kızlar	9. Yeraltını Keşfeden Çocuk
5. Yeraltının Çakıcısı	10. Son Vak'a ve Son Cinayet

Millî Cinâyât Koleksiyonu yazarları Süleyman Sûdî ve Vassâf Kadri, romanlarına verdikleri “Cinâyât” üst başlığı ve romanın içindeki katil-polis çatışmasıyla okuyucularına bir şekilde polisiye roman okuyacaklarını vaat ederler. Serinin ilk kitabı “Kanlı Peri”nin başında, ortaklaşa kaleme aldıkları mukaddimede İstanbul’da son yirmi sene zarfında matbuat kayıtlarına geçmemiş esrarengiz birçok cinayet işlendiğini belirtirler. Genellikle bu cinayetlerin nedeni kadındır. Hatta ilk bakışta para veya öfke nedeniyle işlenmiş gibi gözükken cinayetlerin nedeni de kadındır. Oysa *Millî Cinâyât Koleksiyonu*’nda anlatılacak olaylar şimdiye kadar görülmemiş ve işitilmemiş esrarengiz cinayetlerin ve harikulade olayların aynası olacaktır. Yazarlar eserleri hakkında o kadar iddialı ve emindirler ki kendileri bile eserlerini vücûda getirirken titreyip hayrete düşmüşlerdir.

“Tekemmülât-ı medeniyye ve içtimâiyye bir millet efradı içinde terakkiyât-ı smâiyye ve fikriyyeyi intac edeceği gibi hayat-ı ictimâiyyenin safahât-ı şunununu musavver gayet fecî cinâî, sevdâvî, kanlı tablolarda tersîm eyler. Yirmi sene zarfında İstanbul’da vuku bulup henüz safahât-ı matbûâta geçmemiş olan nice vukuât-ı garîbe ve acîbe vardır. Ne kadar esrarengiz cinâyât vuku bulmuştur. Bu cinâyetlerin kısm-ı azamî kadın yüzündendir. Paraya tam’ ve tehevviire mağlup olan cinâyetler de yine kadın yüzündendir. Hâlbuki bu Cinâyât Koleksiyonu şimdiye kadar görülmüş ve işitilmiş esrar alûd vakayi’-i cinâiyye ve vakayi’-i hârikanın merrât-ı in’ikâsıdır.

Milletimizin aynı zamanda terekkiyât-ı fikriyyesini de tamamıyla tasvîr edecektir.

Birinci kitabı teşkil eden (Kanlı Peri) ile ikinci kitabı teşkil eden (Kara Cadı) ve temâdi eden kitaplar hârîka nevinden vakayi’e masdar olacaktır.

Birçok defalar biz bu hususu not ahz ederken titredik hayretlere dûçâr olduk... 7 Şubat 1327” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Peri”, s. 2)

Ancak *Millî Cinâyât Koleksiyonu* vaat ettiğinin aksine polisiye bir romanın gereklerini de tam olarak yerine getirmez. Tarık Dursun Kakinç, polisiye romanların özelliklerini de anlattığı *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Gerilim Polisiye Filmleri* kitabında, polisiye türünü; “Bir suçun, çoklukla da bir cinayetin kimin eliyle (ve nasıl) işlendiğini bulma odağı çevresinde gelişen romanlardır. Zaman zaman romanın tüm kişileri için okurda ‘suçlu işte bu’ kuşkusu uyandırır. Roman, katilin gerçek kimliğinin saptanmasıyla son bulur.”¹⁵ diyerek tanımlar. Oysa *Millî Cinâyât Koleksiyonu*’nda daha birinci kitaptan itibaren katil ve katillerin kim olduğu okuyucuya deşifre edilir.

“Bunun üzerine Kanlı Peri derhal sofaya çıktı. Meşin kemeri arasında mevzû’ küçük hançerini çıkararak: Letafet Kalfa’nın sağ tarafındaki “Şah” damarını kesmiş idi. Letafet Kalfa olduğu yere bir sukut-ı ânî ile yıkıldı. Yalnız zayıf ve boğuk hırıltılardan başka bir şey işitilmiyordu. (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Peri”, s. 44-45)

“Hizmetçi kızının bu feryâdı üzerine kendilerine iyice yaklaşmış olan bahçıvan birdenbire olduğu yerde durmuştu. Aynı zamanda Kanlı Peri de... (...) Her iki taraf bir müddet oldukları yerde kaldılar... Ani bir hareketle peri kızı hizmetçinin yanına sokularak... Hançeriyle boğazını oldukça derin bir suretle keserek onu yere sermişti.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Peri”, s. 45)

Millî Cinâyât Koleksiyonu’ndaki esrar, katillerin kimler olduğu noktasında değildir. Eserde amaçlanan suçun kimin tarafından işlendiğinin bulunmasından ziyade, katil ya da canilerin eylem şekilleri ve polisin katilleri yakalama yöntemleridir. Roman boyunca okuyucu daha çok kaçıp kovalamaca şeklinde gelişen bir macera içinde bulur kendini. Yeraltı çetesi elemanları sürekli olarak kaçmayı başarırken türlü oyunlara başvururlar. Zaman zaman metaneti kırılan kahramanımız Siyah Pençe Hüseyin Bey’in dahi cin-peri hikâyelerine inanası gelir.

¹⁵ Tarık Dursun Kakinç, *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Gerilim Polisiye Filmleri*, Ankara Bilgi Yayınevi 1995, s. 21. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için: Andre Vanoncihi, *Polisiye Roman*, Çeviren Galip Üstün, İstanbul: İletişim Yayınları 1995; Ernest Mandel, *Hoş Cinayet Polisiye Romanın Toplumsal Bir Tarihi*, Çevirenler: N. Saraçoğlu-Bülent Tanatar, 2. bsk., İstanbul: Yazın Yayıncılık 1996.

“Al sana dedi. Kanlı Peri, Kara Cadı acaba sahil mi? Ben bunlara inanacağım geliyor. Yoksa bu baş cadı mı oldu?” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Çın Guguklu Saat”, s. 32)

Millî Cinâyât Koleksiyonu'nda doğüstü varlıkların kullanılması eseri gerilim ya da korku türüne de yaklaştırır. Tarık Dursun 'Gerilim Romanı' olarak adlandırdığı tarzın da tanımını yapmış ve gerilim romanlarının genellikle serüven hikâyeleri olduğunu ve olayların gelişiminin kimi zaman yaşamın gerçeklerine kimi zaman da düşlere, gerçek dışına ve gerçeküstüne dayandığını belirtmiştir.¹⁶ Korku türü ise romana İngiliz Gotik Edebiyatıyla yerleşmiş, genellikle varlıkları hurafe olan cadıları, cinleri, hortlakları, vampirleri ve büyülerini konu edinmiştir.¹⁷ Bir eserin gotik olmasını belirleyen koşullar doğüstü unsurlardan ve durumlardan beslenmesi ile mekâna dayalı ürpertici atmosfer oluşturmasıdır.¹⁸ Bu mekânların başında büyük şatolar, ıssız dehlizler, yeraltı geçitleri, hayaletlerle dolu odalar, eski malikâneler, loş salonlar gelir.

Moralizade Vassâf Kadri ile Süleyman Sûdî de *Millî Cinâyât Koleksiyonu*'nda peri-cadı olarak adlandırılan doğüstü varlıkları kullanırlarken ıssız köşkler, karanlık dehlizler ve esrarlı yeraltı mağaraları gibi gotik edebiyatın önemli unsurlarından da yararlanırlar.

“On kademe sonra tamamıyla döşemede bulunuyordu. Bir parça yürüdü, sönen yanan bir kandil ile uzayan bir uzun dehliz nazar-ı dikkatini celp etti. Başka bir yol yoktu. Çarnaçar bu mahûf dehlizi tetkik etmeye başladı. (...) Siyah Hüseyin Bey kandile şaştı. Burada hiç kimse yoktu. Yalnız üç muhtelif dehliz derin karanlıklarıyla uzanıyorlardı. Siyah Hüseyin Bey ne yapacağını şaşırıldı. Kendisi için hiçbir nokta-i istinâd bulamıyordu. Tamamıyla aksi bir vaziyet alan bu dehlizler tamamıyla ayrı yollar idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Siyah Pençe”, s. 28-29)

“Mahzenlerin, mağaraların velhasıl bütün karanlık ve kimsesiz mahallerin sehâr perisi olan Kara Cadı etrafına

¹⁶ Tarık Dursun Kakinç, a.g.e., s. 21.

¹⁷ A. Ömer Türkeş, “Korkuyu Çok Sevdik Ama Az Ürettik”, Radikal Kitap, (18.11.2005). Korku ve gotik edebiyatla ilgili ayrıntılı bilgi için: Sören Kierkegaard, *Korku ve Titreme Diyalektik Lirik*, İstanbul: Ara Yayıncılık 1990; Giovanni Scognamiglio, *Dehşetin Kapıları: Korku Edebiyatına Kısa Bir Giriş*, İstanbul: Mito Yayınları 1994; Richard Davenport-Hines, *Gotik: Aşırılık Dehşet Kötülük ve Yıkımın Dört Yüz Yılı*, Çeviren: Hakan Gür, Ankara: Dost Kitabevi 2005.

¹⁸ Özge Yücesoy, “Batı Edebiyatından Türk Edebiyatına Gotik Türünün Serüveni”, Hürriyet Gösteri, Sayı: 292, (Kış 2007-2008), s. 105.

topladığı nadide ve dil-rübâ kızların sinelerinden yükselen tatlı ve sıcak rayihaların tesiriyle ser-mest sâhir-âne sıçrayışlarla raks ediyordu.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Ani Felaket”, s. 20)

Ancak bu anlatım özellikleriyle de *Millî Cinâyât Koleksiyonu* için gotik türde yazılmış bir eserdir diyemeyiz.

Gotik edebiyatın gelişmesinde en önemli etken 18. yüzyıl sonunda Aydınlanma Hareketidir. Bu dönemin bazı yazarları, özellikle rasyonalist ortamın sanatsal yaratıcılığı sınırlayan aklın hegemonyası karşısında gotik unsurları kullanırlar. Akla vurgu yapan rasyonalistlere bir tepki olarak gotik edebiyat, geliştiği Batıda, akla sınır çizen ve aklı dışlayan akımların da tesiriyle etkisini devam ettirmiştir.¹⁹

Genel olarak Türk edebiyatında korku ya da gotik türün bulunmadığı noktasında görüş bildirilmiştir. Güven Turan, Türk anlatı geleneği içinde de cinli, perili, gulyabanili varlıklar ile perili evler gibi gotik edebiyatın şatolarını aratmayan mekânlarının bulunduğunu belirtir.²⁰ Ancak batı edebiyatından alınan roman türünün Türk edebiyatına girmesini ve gelişmesini amaçlayan 19. yüzyıl yazarları, öncelikle anlatı geleneğinde var olan doğüstü unsurları etkisiz hale getirmeyi amaçlarlar. Namık Kemal *Ceâleddin Harzemşah* piyesine yazdığı “*Celâl Mukaddimesi*”nde “*Âsâr-ı kadîmede İbret-nümâ gibi, Muhayyelât gibi Aslı ile Kerem gibi Ferhad ile Şirin gibi bir takım hikâyeler var idi. Fakat kütübhâne-i âdâbımızda mevcûd olan birkaç tercümeden de anlaşılacağı vechile, romandan maksad güzerân etmemişse bile güzerânı imkân dâhilinde olan bir vak‘ayı ahlâk ve âdât ve hissiyât ve ihtimâlâta müte‘allik her türlü tafsîlâtıyla beraber tasvir etmektir.*”²¹ diyerek romanın özellikle gerçeğe uygun olması gerektiği üzerinde durur. Türk anlatı geleneğinde mevcut olan olağanüstü varlıklar ve tasvir şekillerini ise tabiatın ve hakikatin haricinde oldukları için roman olarak değil kocakarı masalı türünden sayar. Türk romancısı ve dolayısıyla okuyucusu için roman öncelikle gerçekliğin yansıma alanıdır. Roman, aydınlanmanın ve modernizmin kurgusunda önemli bir rol oynar. Şimdiye kadar elimize geçen romanlardan anlaşıldığı kadarıyla Tanzimat kuşağının roman için atmış olduğu zemin üzerinde, irrasyonel kaynaklardan beslenen ve aklı reddeden bir gotik edebiyatın yükselebilmemesinin çok da mümkün olmadığı görülmektedir.

¹⁹ A.g.m., s. 108.

²⁰ Güven Turan, “*Korkunun Soğuk Eli*”, Dehşetin Kapıları, İstanbul: Mitos Yayınları 1994, s. 11-12.

²¹ *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi II*, Yayına Hazırlayanlar: Mehmet Kaplan-İnci Enginün-Birol Emil, 2. bsk., İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları 1993, s. 347.

Yine de Türk romanında cadı-peri ya da vampir gibi olağanüstü yaratıklara Ahmet Midhat Efendi'nin romanlarından itibaren rastlanır.²²

Ancak *Millî Cinâyât Koleksiyonu* romanında Moralızade Vassâf Kadri ile Süleyman Sûdî'nin asıl amacı, akla ve mantığa aykırı gördükleri, ancak halk arasında etkisini halen devam ettirmekte olan cadı-peri inancını akıl yoluyla çürütmektir. Romanın kahramanı polis memuru Siyah Pençe Hüseyin Bey ile yardımcısı Abdal Ahmet'in gayeleri halkı cin-peri hikâyeleri ile korkutarak onları kandırıp soyan çetenin asıl niyetini ve gerçek yüzünü ortaya çıkarmaktır.

“Hüseyin Bey düşünceye başladı. Bu saraylardan köşklere konaklardan ailelerden kızlar kayboluyor... Sonra herkes bunlara pek garip manalar isnâd ediyorlar... Kimi cinler tarafından kaldırılmış diyorlar. Kimi evliyâlar tarafından alınmıştır!! İddiasını serdediyor. Şimdi hakikat anlaşıldı; Ahalinin iç gözünü bağlayan Kara Cadı her şeyi almıştır.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Ani Felaket”, s. 21-22)

Moralızade Vassâf Kadri ile Süleyman Sûdî yeraltı şehrini tasvir ederken buradaki büyük mağaralarda özellikle ailelerin yaşadığını ve bunların da sıradan hırsızlar olduklarını vurgularlar.

“Yüz elli daireye münkasım bulunan yeraltı mahallinin seksen yedisi aileler ile meskûn idi. Birçok metre kalnlığındaki duvarlar umumiyile taş ve kızıl tuğla ile örülmüş. Oraları tahte-l-arz müthiş bir istihkâm haline ifrağ edilmiştir. Yeraltı mahalli hakikaten son derece vasi idi. Lakin vüs'ati umumiyetle bir yayla tarzında olmayıp kesik kesik koridordan ibareti kubbeli yuvarlak mahrûti şeklinde salonlardan müteşekkil idi. Bir salona veyahut bir dehlize giren bir adam kabil değil orasının bir diğer salon veya sınıfında çıkacağı aralık mahallini bulamaz idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Perinin Son Aşkı”, s. 3-4)

Yazarlar, burada yaşayan insanların olağanüstü varlıklar değil yerüstünde yaşayan insanlar gibi olduklarını belirtmeye çalışırlar. Tek farkları gün ışığı görmediklerinden benizlerinin fazla sarı olmasıdır.

“İşte evvelce Agop Ağa'ya görünen kızıl atkılı genç kız da (yeraltı) şehrinin seknesinden olup bizim gibi insandı. Biz gibi dediğimiz halde bazı noktalarda da bizlere benzemiyorlardı. Bu

²² Şahmurat Arık, a.g.m., s. 144.

yeraltı şehrinin insanların yüzleri lüzumundan fazla sarı ve cümlesi de nedense zayıf idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Peri”, s. 27)

Yeraltında yaşayan çete elemanlarının dışarıda gezdikleri, hatta kılık değiştirmedikleri zaman tanınmalarının olanaksız olduğundan ve arkadaş edindiklerinden bahsedilir.

“Yeraltı sekenesi tamamen her vakit yeraltında oturmaz idi. Bunların bir kısmı dışarıda bulunup gezerler. Bazen hane kiralarlar bazen civar köşklere kadar gidip tebdil-i havada bulunurlar idi. (...) Yeraltı onların için mühim zamanlarda ve mühim sirkatlere cinayetlere süluk eyledikleri sıralarda ilticâ eyledikleri me'men idi. Yeraltı sekenesi bir saat zarfında İstanbul'a çıksa hiç kimse kim olduklarını anlayamazlar idi. Çünkü onlar içinde ahbap ve taallukâtları var idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Perinin Son Aşkı”, s. 4)

Çete elemanlarının yeraltı mahallinde yaşamalarının tek sebebi, bu dehlizlerin yapmış oldukları soygunlar ve cinayetlerden sonra saklanacak güzel ve korunaklı bir yer olmasıdır. Mevcut saklanma yerlerinin bulunmaması ve işlerini sorunsuzca halledebilmeleri için de halkın inandığı cin-peri hikâyelerini bizzat kendileri uydururlar.

“İstanbul halkı içine garip peri hikâyeleri dev misallerini cin tandırnâmelerini²³ yine kendileri yaparak ahalinin kuvve-i maneviyyesini kırarlar idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Perinin Son Aşkı”, s. 5)

Hüseyin Rahmi Gürpınar da *Gulyabani* (1911) ve *Cadı* (1912) romanlarında aynı şekilde doğüstü varlıkların hurafe olduğunu ispata çalışmıştır.²⁴ Moralizade Vassâf Kadri ile Süleyman Sûdî'ye göre halkın hurafelere inanmasının sebepleri arasında eğitimsizlik gelmektedir. Yazarlar, eserin geçtiği senelerde yani 1900'lü yılların başlarında, İstanbul'da zulüm korkusu olduğunu ve bu nedenle halkın herhangi bir olaya karışıp yanlış

²³ Tandırname: Bilgisiz kimselerin inandığı saçma fikirler ve bu fikirlerin yazıldığı sanılan kitap. *Türkçe Sözlük*, İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları 1992, s. 1412

²⁴ Emine Tuğcu, “Hüseyin Rahmi'nin *Cadı* Romanında Korku Politik Söylem ve Kadının Konumlandırılışı”, *Hürriyet Gösteri*, Sayı: 292, (Kış 2007-2008), s. 120. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için: Emel Koşar, *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Bâtil İnançlar*, İstanbul: Piya Art Yayıncılık 2008.

anlaşılmamak için günlük ve politik meseleler yerine havadan sudan bahsettiklerini belirtirler.

“Hele o vakitler İstanbul ahalisi bir taraftan mektepsizlik bir taraftan zulüm korkusundan dolayı Çinlilerin afyona olan inhimâkleri gibi onlar da tatlıya ekşiye karışmamak için havadan, yemekten, bazıları bahçelerde birkaç saksı yetiştirmekte olduğu için çiçekçilikten bahis açmakta en olmaz şeyler, en garip mübalağalar ile bahs-ı makâl eylemekte idiler.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Yeraltı Şehrinde Bir Cinâyet”, s. 4-5)

Roman boyunca olağanüstü varlıklara inanmayan onların üstüne korkusuzca gidebilen Hüseyin Bey ve arkadaşlarından başka bir de Anadolu’dan İstanbul’a çalışmak için gelmiş iki seyis ile karşılaşırız. Kara Cadı’yı kaçarırken yakalayıp pala ile yaralayan Haso ve Cano isimli arkadaşlar Kara Cadı ile alay ederler.

*“-Aha... Cano... Cadunun da ne kabâl olduğunu gördük dedi... Ve sonra cadiya bakmakta olduğu halde:
—Diyor ki anlayam sen öldün mü çıktın?
—Evet! Cadı anasıyım sonra size ziyanım dokunur!
—Hele bah... Senin bize ziyanın dokunan da ne yaparsın?
—Sizi çarparım. Kolunuzu ayağınızı çarparım.
—Hey... Ocağın yıkıla... Adam gibi lakırdı da söylü. Hele bah ulan sen gebereli ne zaman oldu aha?
—Bir seneden beri cadiyım. Cadı anasıyım. Siz beni bırakınız yoksa sizi öldürecekim.
—Vay babam. Bizi öldürecek sen kaldın öyle mi? Sen bizim elimize geçinde biz seni kolay kolay... Bırakırız dersin he mi?” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kara Cadı”, s. 22)*

Yazarlarımız İstanbul halkının cahilliği ve batıl itikatlara körü körüne inançları karşısında bu iki seyisin korkusuzca yaklaşımını ve cadının foyasını ortaya çıkartmalarını bir tür ibret dersi olarak kurgulamışlardır.

Millî Cinâyât Koleksiyonu’nun ilgi çekici yanlarından birisi de romanın başkahramanı Siyah Pençe Hüseyin Bey’in zaman zaman İngiliz romanının meşhur dedektifi Sherlock Holmes’e²⁵ benzetilmesidir.

²⁵ Conan Doyle’un yaratmış olduğu Sherlock Holmes isimli dedektifin konu edildiği romanların ilk çevirisi, *Dilenci* adıyla 1909 yılında Faik Sabri tarafından yapılmıştır. Erol Üyepazarcı, a.g.e., s. 91.

“O vakitler bütün konaklarda icrâ edilip perilere ecinnilere atf edile gelmekte olan sirkat ve cinâyât vakâyini kemâl-i ehemmiyetle takip eden bir zât var idi ki o vaktin hâlinde (müfettiş) tabir olunan zabıta memurlarından Siyah Hüseyin idi. Bu zat bütün canilerce Siyah Pençe namıyla yâd olunurdu. O vakitler henüz İngiltere’de bir Şerlok Holmes bulunmadığı bir sırada İstanbul’da Siyah Hüseyin Bey icrâ-yi vazife ediyor ve bütün canileri yakalayarak onlara cezâ-yi sezâlarını verdiriyordu. İngiltere’nin Şerlok Holmesinden daha büyük bir nâm almış olan bu Siyah Pençe: Şerlok Holmes’ten daha zeki daha cesur onlardan çok fa’âl bir zabıta memuruydu.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kara Cadı”, s. 30-31)

Zafer Toprak “Türklerin Şarlok Holmes’i Aman Vermez Avni” adlı yazısında, dönemin polisiye roman yazarlarının II. Meşrutiyet’in uluslaşma sürecinin etkisi altında kaldıklarını ve Şarlok Holmes, Nat Pinkerton, Bil Karter, Lö Kok, Harri gibi Batı kahramanları karşısına rakip Türkleri çıkarttıklarını belirtir. Ayrıca Trablusgarp ve Balkan Savaşı yenilgilerinin halk üzerinde yarattığı olumsuz hava romanlarda yaratılan Türk kahramanlarla telafi edilmek istenmiştir.²⁶

Moralizade Vassâf Kadri ile Süleyman Sûdî de kendi yaratmış oldukları kahramanı Sherlock Holmes ile karşılaştırarak bir şekilde romanlarının daha heyecanlı ve başarılı olduğunu ima etmeye çalışırlar. Yazarlarımıza göre Sherlock Holmes, Siyah Pençe Hüseyin Bey ve arkadaşlarının İstanbul’da karşılaştıkları olayları çözme durumunda kalsaydı kesinlikle başarı elde edemezdi.

“Meşhur Şerlok Holmes o vakit İstanbul’un asayişini deruhte eylemiş ola idi. Londra’daki muvaffakiyetlerini İstanbul’da katiyen ibraz edemez idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Perinin Son Aşkı”, s. 5)

Siyah Pençe Hüseyin Bey’in Sherlock Holmes ile karşılaştırılması gibi yeraltı çetesi üyeleri de Fransız edebiyatının meşhur hırsız kahramanlarından Arsène Lupin’le²⁷ karşılaştırırlar.

²⁶ Zafer Toprak, “Türklerin Şarlok Holmes’i Aman Vermez Avni”, Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C.5, İstanbul: İletişim Yayınları 1985, s. 1274. Konuyla ilgili ayrıca: Seval Şahin, “Amanvermez Avni’nin Serüvenleri”, Kitaplık, Sayı: 105, (Mayıs 2007), s. 115-119.

²⁷ Türk edebiyatında Maurice Leblanc’ın yaratmış olduğu Arsène Lupin’in maceralarının konu edildiği ilk çeviri 1908 senesinde yapılmıştır. Erol Üyepazarcı, a.g.e., s. 111.

“Yeraltı seknesi içinde Dev Süleyman Ayı Memiş Maymun Sadık, Köse Süleyman gibi Arsen Lüpen’e taş çıkartan müthiş sârikler var idi.” (Millî Cinâyât Koleksiyonu, “Kanlı Perinin Son Aşkı”, s. 5)

Moralizade Vassâf Kadri ile Süleyman Sûdî’nin ortaklaşa kaleme aldıkları *Millî Cinâyât Koleksiyonu*, 1914 yılında her hafta bir kitap olmak koşulu ile tefrika halinde basılmış ve aslında on bölümden oluşmuş tek bir romandır. Eser, başlığının vaat ettiği gibi bir cinayet ya da polisiye roman olmasından ziyade yazıldığı yıllarda İstanbul halkı arasında mevcut olan cin-peri hikâyeleri gibi hurafeleri akıl yoluyla çözerek gizemli görünen her olayın altında mantıklı bir nedenin yattığı önermesini ispat etmeye çalışır.

KAYNAKÇA:

- AND, Metin, “*Moralizade Vassaf Kadri ve Tiyatro*”, Türk Dili, Cilt: 17, Sayı: 193. (1967), s. 29-33.
- ARIK, Şahmurat, “*Osmanlı Döneminde Bir Cadı Avı ve Türk Romanında Cadı Kavramı*”, Akademik Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 29. (2006), s. 139-152.
- ARİSTOTELES, *Poetika*, Çev: İsmail Tunalı. İstanbul: Remzi Kitabevi 1987.
- AYVAZOĞLU, Beşir, “*Cingöz Aramızda*”, Zaman Gazetesi, (22 Mayıs 1999 Cumartesi).
- ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman, *Basın Tarihimizde Mizah Dergileri*, İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti, 1970.
- GÜNDÜZ, Osman, *Meşrutiyet Romanında Yapı ve Tema I-II*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 1997.
- İŞLİ, Emin Nedret, “*Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey*”, Müteferrika, Sayı: 4, (Kış 1994), s. 33-44.
- KAKINÇ, Tark Dursun, *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Gerilim Polisiye Filmleri*, Ankara: Bilgi Yayınevi 1995.
- Seyfettin Özege Bağış Kitapları Kataloğu I-VI*, Yayına Hazırlayanlar: Ali Bayram-M. Sadi Çöğenli vd., Erzurum, 1978-1989.

- TOPRAK, Zafer, “*Türklerin Şarlok Holmes’i Aman Vermez Avni*”, Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C. 5, İstanbul: İletişim Yayınları 1985, s. 1274-1276.
- TUĞCU, Emine, “*Hüseyin Rahmi’nin Cadı Romanında Korku Politik Söylem ve Kadının Konumlandırılışı*”, Hürriyet Gösteri, Sayı: 292, (Kış 2007-2008), s. 120-125.
- TURAN, Güven, “*Korkunun Soğuk Eli*”, *Dehşetin Kapıları*, İstanbul: Mitos Yayınları 1994.
- TÜRKEŞ, A. Ömer, “*Korkuyu Çok Sevdik Ama Az Ürettik*”, Radikal Kitap, (18.11.2005).
- ÜYEPAZARCI, Erol, *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes Türkiye’de Yayınlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine Bir İnceleme 1881-1928*, İstanbul: Göçebe Yayınları 1997.
- Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi II*, Yayına Hazırlayanlar: Mehmet Kaplan-İnci Enginün-Birol Emil, 2. bsk. İstanbul, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları 1993.
- YÜCESOY, Özge, “*Batı Edebiyatından Türk Edebiyatına Gotik Türünün Serüveni*”, Hürriyet Gösteri, Sayı: 292, (Kış 2007-2008), s. 105-109.
- ZEKİ, Mehmet- Paçacı, Mahmud, *Türkiye Teracim-i Ahval Ansiklopedisi*, Cilt.1, İstanbul: 1928.